

Trygghet genom lärande

Linda Ray och William Håkans

Examensarbete för Sjukskötare (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för Vård

Vasa 2010

EXAMENSARBETE

Författare: Linda Ray och William Håkans

Utbildningsprogram och ort: Vård / Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Vårdarbete/Akut och prehospital vård

Handledare: Lisen-Kullas Nyman

Titel: Trygghet genom lärande

Datum	28.10.2010	Sidantal	35	Bilagor	5
-------	------------	----------	----	---------	---

Sammanfattning

Syftet med detta lärdomsprov är att informera första års studerande vid yrkeshögskolan Novia i Vasa/enheten för vård och socialt arbete i förfarandet vid en brand.

Respondenterna har undervisat första års studerande i brandsäkerhet med hjälp av skolans säkerhetsplan. Därefter hölls en brandövning på skolan, vilken senare utvärderades med hjälp av en enkät. Enkäten innehöll 12 frågor angående undervisningstillfället och de studerandes känsla av trygghet under brandövningen.

Som teoretisk bakgrund till undersökningen har respondenterna använt sig av Erikssons och Segestens definition av trygghet samt Benner och Erikssons syn på lärande.

Respondenterna har även bekantat sig med tidigare forskning inom ämnet bränder, krishantering och räddningsplaner.

Resultatet visar att en stor del av deltagarna i undersökningen kände sig tryggare under brandövningen tack vare infotillfället. Många av deltagarna kände även att de fick en ökad beredskap efter infotillfället och brandövningen.

Språk: Svenska   Nyckelord: Trygghet, lärande, brandövning, säkerhetsplan

---

Förvaras: Examensarbetet finns tillgängligt antingen i webbiblioteket Theseus.fi eller i biblioteket.

BACHELOR'S THESIS

Author: William Håkans & Linda Ray

Degree Programme: Health care

Specialization: Nursing

Supervisors: Lisen Kullas-Nyman

Title: Safety through learning

Date	28.10.2010	Number of pages	35	Appendices	5
------	------------	-----------------	----	------------	---

Summary

The aim of this study is to inform first year students at Novia University of Applied Sciences in Vasa at the department of health care and social welfare, about how to act in case of a fire. The respondents held a lesson about fire safety based on the schools security plan for the first year students. After the lecture a fire drill was held at the school and was later evaluated using a questionnaire. The questionnaire consisted of 12 questions regarding the lecture about fire security and the student's sense of safety during the fire drill.

As theoretical background for the thesis the respondents used Eriksson's and Segesten's definition of safety and Benner and Eriksson's view of learning. The respondents have also acquainted themselves with previous studies about fires, crisis management and safety plans.

The result of the survey showed that most of the participants felt safer during the fire drill thanks to the lecture about fire safety. Many of the participants felt that they had an increased preparedness because of the lecture and the fire drill.

Language: Swedish   Key words: Safety, Learning, Fire drill, Security plan

---

Filed at: The examination work is available either at the electronic library Theseus.fi or in the library.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
2	SYFTE OCH PROBLEMPRECISERING	2
3	TEORETISK BAKGRUND	3
3.1	TRYGGHET	3
3.2	LÄRANDE.....	5
4	TIDIGARE FORSKNING	7
4.1	RÄDDNINGSPÅN	7
4.2	KRISHANTERING	9
4.3	BRÄNDER.....	10
5	UNDERSÖKNINGSMETODER	12
5.1	ENKÄT	12
5.1.1	<i>Positivt med enkäter</i>	13
5.1.2	<i>Negativt med enkäter</i>	14
5.2	INNEHÅLLSANALYS.....	14
5.3	DESKRIPTIV STATISTIK.....	15
5.4	UNDERSÖKNINGENS GENOMFÖRANDE	16
6	RESULTATREDOVISNING	19
7	TOLKNING	27
8	KRITISK GRANSKNING	29
8.1	PERSPEKTIVMEDVETENHET.....	29
8.2	INTERN LOGIK	30
8.3	ETISKT VÄRDE	30
8.4	VALIDITET	31
8.5	RELIABILITET.....	31
9	DISKUSSION	33
	Litteratur.....	35

Bilagor

1 Inledning

På kvällen någon gång mellan klockan 23.00 och 23.30 den 29.10.1998 startade en anlagd brand på makedoniska föreningens samlingslokal på Herkulesgatan i Göteborg, Sverige. När branden utbröt befann sig minst 372 personer inne i lokalen. Efter att branden slocknat och röken lagt sig framgick det att elden krävt 63 ungdomars liv, 34 män och 29 kvinnor. Totalt 213 personer hade även fått brännskador, rökskador och skador som uppkommit i tumultet när alla försökte komma ut ur lokalen på samma gång. I svenska statens haverikommissionens rapport efter branden framkommer det att lokalen hade brister i brandskyddet under kvällen som ungdomarna vistades i lokalen. Bland annat hade man överskridit maximiantalet för hur många personer som tilläts vistas i lokalen, man hade flyttat möbler och annat löst material in i den ena nödutgången, nödutgångsskyltarnas nödströmsförsörjning fungerade inte och dörrarna som gick ut från lokalen till trapphusen saknade öppningsvred på insidan. (Svenska statens haverikommission, 2001, 11, 54)

Människor i dagens samhälle har vanligtvis en mycket sval inställning till brandskyddet i lokalerna där de befinner sig. Man lägger inte ned tid på att kontrollera var i byggnaden nödutgångarna finns eller bekanta sig med lokalens räddningsplan. Detta kan delvis bero på att man inbillar sig att något oförutsägbart inte kommer att hända. Man lever i en trygghet ovetande om att det när som helst kan uppstå en brand i kontoret eller lokalen bredvid. Om man inte då vet hur man skall agera är det lätt att paniken tar över och handlingskraften försvinner. Ett annat faromoment är att trots att människor vet vad de skall göra när det uppstår en brand finns det brister i brandskyddet.

Respondenterna är studerande vid Yrkeshögskolan Novia på utbildningsprogrammet vård, inriktning vårdarbete/sjukskötare med profileringen akut och prehospital vård. Med vårt lärdomsprov vill vi försöka informera skolans första årets studerande om skolans räddningsplan med hjälp av ett infotillfälle. Efter infotillfället ämnar respondenterna utföra en brandövning som utvärderas med tanke på hur trygga de studerande kände sig under brandövningen samt hur lärofullt de ansåg att infotillfället var.

2 Syfte och problemprecisering

Syftet med respondenternas lärdomsprov är att informera de studerande i skolan hur man ska utrymma skolan i en krissituation. Undervisningen sker som en föreläsning med hjälp av powerpoint-presentationen ”Hjälp, det brinner”, som respondenterna sammanställt utgående från skolans räddningsplan (se bilaga 1/5). Undervisningen utvärderas med hjälp av en brandövning som hela skolan deltar i. Brandövningen utvärderas med en enkät (se bilaga 5/5) som alla deltagare svarar på.

Med arbetet ämnar respondenterna således besvara följande frågeställningar:

1. Hur ska respondenterna få studerande att känna sig trygga under brandövningen?
2. Vilken beredskap fick de studerande efter föreläsningen?
3. Hur upplevdes brandövningen?

3 Teoretisk bakgrund

Respondenterna har valt att fokusera på trygghet och lärande som den teoretiska bakgrunden. När man utför en brandövning på skolan är det viktigt att de studerande känner sig trygga, vilket uppnås genom att övningen är klart strukturerad och att de studerande fått tillräckligt med information om hur de ska handskas med situationen. För att de studerande ska få tillräcklig information och kunskap om brandövningen så att de kan känna sig trygga, har respondenterna valt lärande som den andra teoretiska ståndpunkten. Hur ska respondenterna lära ut kunskapen så att de studerande får så mycket nytta av den som möjligt ?

3.1 Trygghet

Begreppet trygghet kan delas in i de känslor som en individ kopplar till trygghet. Känslan av att vara trygg kan ta sig i uttryck på många olika sätt. Man kan ha en allmän inre känsla av välbefinnande och ha en tilltro till det egna jaget. En individ kan också ha en känsla av trygghet som innebär att man har en tilltro till tillvaron i allmänhet och att man inte känner sig utsatt för faror eller hot. (Segesten, 1994, 19)

Segesten (1994, 22-25) delar upp tryggheten som individerna känner i grundtrygghet och situationstrygghet. Segesten menar utgående från de intervjuer som hon gjort i sin studie att grundtryggheten är något som grundläggs i ett tidigt skede i livet och den kan kopplas till begrepp som identitet, jagstyrka, grundtillit och egenvärde. Situationsrelaterad trygghet kan i sin tur kopplas till de faktiska förhållandena som råder, till den situation individen är i och hur individen tolkar och upplever situationen.

Trygghetskänslan bygger alltså på att individen har vissa resurser som man känner att man kan kontrollera och att man har en grundtrygghet bunden till identiteten. Faktorer som kan störa känslan av trygghet är att man förlorar resurser eller känner att man inte längre har kontroll över sina resurser. Vid förlust av trygghet känner individen ett hot som måste elimineras eller kontrolleras. Ett hot mot tryggheten kan endera elimineras genom att man återfår kontroll över situationen och resurserna eller genom att hotet blir ett faktiskt förhållande, något man måste lära sig att leva med. I det första fallet återställs trygghet och i det andra måste individen anpassa sig till situationen och utifrån den skapa en ny, annorlunda trygghet, enligt Segesten (1994, 30-31).

I det första fallet återställs trygghet och i det andra måste individen anpassa sig till situationen och utifrån den skapa en ny, annorlunda trygghet. Segesten (1994, 30-31).

Eriksson (1986, 22-23) delar in trygghet i yttre trygghet och inre trygghet. Yttre trygghet innebär en trygg omgivning som är fri från direkta hot. Inre trygghet är när individen känner sig säker på sig själv och är lugn, säker och fredad. Man uppnår en inre trygghet genom positiva upplevelser i livet och när individen känner sig säker på sig själv och sina medmänniskor. Den yttre tryggheten påverkas av människorelationer och den fysiska miljön som människan lever i. Vid hot mot tryggheten behöver människan hjälp av de personer som står henne nära för att lösa denna kris. För att hjälpa en människa som är i kris måste vi som vårdare fokusera på de resurser som människan redan har och stöda dessa, vilket resulterar i att människan får en känsla av själv medvetenhet och egenvärde som ökar patientens förmåga att ta kontroll över situationen som han/hon befinner sig i.

Den yttre tryggheten innefattar miljötrygghet, dvs. att miljön som människan lever i är fri från fysiska faror. Om patienten känner att han lever i okunskap upplever han en känsla av att inte ha kontroll över situationen han befinner sig i, vilket leder till att tryggheten minskar. När vi ger patienten ökad kunskap om situationen så ökar också hans trygghet, eftersom patienten känner att han kan ta kontroll över situationen m.h.a. den kunskap som han erhållit. (Eriksson 1986, 24)

Eriksson hänvisar till Holméus-Nilsson (1985) som delar in tryggheten i fem olika dimensioner som påverkas av patientens känsla av trygghet. Dimensionerna är medvetenhet, tro, stabilitet intimitet samt inre och yttre säkerhet. Genom att ge undervisning kan man stöda medvetenheten, vilket gör att patienten känner sig trygg och genom att göra så att patienten känner till regler och hur säkerhetsanordningar fungerar kan man stöda patientens känsla av yttre säkerhet, vilket också leder till att patienten känner sig tryggare. (Eriksson, 1986, 76)

Segesten (1994) menar att trygghet kan delas in i grundtrygghet och situationstrygghet. Grundtryggheten utvecklas under barndomen och gör att individen känner sig säker i sig själv. Situationstrygghet är när man känner sig trygg i sin nuvarande situation under de förhållanden som råder. Även Eriksson (1986) är inne på samma linje då hon delar in tryggheten i inre och yttre trygghet. Den inre tryggheten är en känsla av lugn och

självssäkerhet, medan den yttre tryggheten är en miljö fri från hot. Respondenterna strävar till att, med sin undervisning om förfarandet vid en brand, förbättra de studerandes känsla av yttre trygghet eller situationstrygghet vid en eventuell brand.

3.2 Lärande

Kunskap kan delas upp i teoretisk kunskap och praktisk kunskap. Teoretisk kunskap erhålls genom att man får ett sammanhang förklarat åt sig, dvs. eleven lär sig sammanhanget ur ett "veta att"- perspektiv. För att kunna utföra en handling krävs det oftast att man vet att man ska göra på ett visst sätt, dvs. teorin bakom handlingen, med vissa undantag för färdigheter såsom simning och cykling som man inte alltid kan redogöra teoretiskt för. (Benner, 1993, 24)

I detta arbete berör respondenterna även läroplansteorin, eftersom respondenterna ämnar undervisa skolans studerande. Respondenterna har studerat skolans räddningsplan och Röda korsets anvisningar om förfarande vid brand och ska utifrån detta undervisa skolans första årets studerande.

Inom läroplansteorin tar man upp specifika frågor för att underlätta lärandet. Den första frågan man tar upp är: Hur ska man som undervisare organisera sitt vetande så att man kan lära ut det? Här gäller det för respondenterna att organisera kunskap som de erhållit och plocka ut det väsentliga som sedan kan läras ut. (Eriksson, 1985, 58-59)

Kunskap inom vården kan delas in i olika nivåer beroende på vad som är syftet med kunskapen. Denna kunskap utgår alltid från vårdande men är av olika abstraktionsgrad. De olika nivåerna graderas i abstraktionsgrad börjandes med metateoretisk nivå, teoretisk nivå, teknologisk nivå och ända ner till praktisk nivå. Den teknologiska nivån är den nivån där den studerande lär sig veta hur något skall göras, alltså teorin om något, för att sedan använda teorin till praktisk nytta. (Eriksson, 1985, 66-67)

Benner delar upp kunskap i praktisk och teoretisk kunskap. Praktisk kunskap är det som man gör, medan teoretisk kunskap är teori om det man ska göra. För att lära ut teoretisk kunskap måste man enligt Eriksson först kategorisera sin egen kunskap så att man ser vad som är ändamålsenligt att reda ut. Eriksson delar in vårdkunskapen i fyra olika abstraktionsnivåer, från metateori till praktisk. För att respondenterna ska kunna utreda hur de studerande reagerar på en brandövning när de fått undervisning i den, måste

respondenterna alltså föregå den praktiska kunskapen med teoretisk kunskap, dvs. gå igenom teorin om hur en brandövning går till för att sedan befästa kunskapen praktiskt genom en övning. Således består inläringen av både teoretisk och praktisk kunskap, eftersom de studerande även erhåller den praktiska kunskapen i samband med brandövningen. Således hamnar vår undervisning enligt Erikssons indelning av vårdkunskapen på den tredje, teknologiska nivån, för att sedan landa på den sista nivån, dvs. praktiska kunskapen, när de studerande som vi undervisat deltar i brandövningen.

4 Tidigare forskning

I följande kapitel tar respondenterna upp tidigare forskningar som kan relateras till studien som gjorts. Forskningarna har sökts i databaserna Academic Search Elite, CINAHL, EconLit och Greenfile. Respondenterna har använt sig av sökord som: crisis management, emergency drills, emergency plan, fire, fire evacuation, fire safety, emergencies in schools och surveys about fire drills.

4.1 Räddningsplan

Williams June (2007) berättar i sin artikel om en undersökning som gjorts om hur väl olika universitet och högskolor i USA har förberett sig för kriser och hantering. Undersökningen har utförts av konsultfirman Simpsonscarborough och är nätbaserad. Man har inbjudit 546 medlemmar av National Association of Presidential Assistans in Higher Education att delta och svara på frågor om hur just deras skola har förberett sig på kriser i skolan, varav 17 % svarade. Alla som svarade hade en skriven krisplan och de flesta hade krishanteringsteam. På frågan om innehåll och hur ofta planerna testades visar resultaten att det finns rum för förbättringar. De flesta skolornas planer innehöll råd för hur man ska bete sig vid bränder, naturkatastrofer eller bombhot, men bara 68 % hade planer för eventuella skolskjutningar och vid eventuella självmord på skolan var det ännu färre som var beredda. Enligt Larry V. Stephens, chef för riskhanteringen på Indiana University, är högskolor mer långsamma i att ta in nya strategier för att hantera risker som man vanligtvis inte räknar med. Fastän högskolor och universitet fokuserar mera på att förbereda sig för kriser, är man fortfarande dåligt förberedd för att hantera dem.

Inrikesministeriet i Finland har 19.1.2009 tillsatt en arbetsgrupp för att utarbeta anvisningar för hur man ska komplettera säkerhetsplaner så att de betraktar incidenter såsom Kauhajoki och Jokela samt hur läroanstalter och myndigheter ska reagera på sådana händelser. Arbetsgruppen har kommit fram till en del förslag på åtgärder som skolorna kunde vidta. Skolorna borde för det första uppdatera sin räddningsplan i samband med poliser och räddningsverk så att den även tar upp hur man ska reagera i frågan om skolskjutningar. Vidare borde alla säkerhetsplaner samlas på ett och samma ställe och där borde även finnas praktiska tillvägagångssätt vid kriser. Man betonar samarbetet mellan myndigheter och skolpersonal och vikten av att det finns ett kristeam

i skolan. Man rekommenderar även att det regelbundet utförs så kallade krisövningar på skolorna, gärna i samarbete med polis och räddningsverk. Lärarnas grundutbildning borde innehålla tillräckligt med säkerhetsskolning och information om s.k. tidigt ingripande. Även övrig skolpersonal ska få tillräcklig utbildning i att hantera kriser. Skolan bör vara byggtekniskt säker, dvs. ha brandalarm eller sprinklersystem och eventuellt kameraövervakning. Alla skolans elever bör veta var de befinner sig och vad delen av skolan kallas. Nödutgångar bör vara markerade även med nödljus som lyser när strömmen gått. En karta över skolans nödutgångar bör vara synligt placerad på dörrar och på varje våning.

Castle (2008) berättar i en artikel om sin forskning där han undersökt säkerhetsplaner från 2 134 vårdhem. Tanken bakom forskningen var att få fram olika brister i säkerhetsplanerna. Castle jämförde säkerhetsplanerna från de olika vårdhemmen med kriterier för säkerhetsplaner uppgjorda av en expertpanel. Resultatet av forskningen visade att 96 % av vårdhemmen hade föreskrifter för vattenleverans men endast 31 % av säkerhetsplanerna innehöll en planerad evakueringsväg. Undersökningen visade även att 0,6 % av byggnaderna hade brister i säkerhetsplanen, 2,1 % hade brister i personalens säkerhetsutbildning, 1,2 % hade brister i utrymningsvägarna och i 7,9 % fanns det brister i samband med brandövningar. Slutsatserna av forskningen blev att vissa vårdhem behöver mer specifika utrymningsplaner. Tillgången på vatten vid en brand fanns med i största delen av säkerhetsplanerna men evakueringsvägarna fattades i vissa säkerhetsplaner.

Nunez (2007) har utgående från två arbetsplatsbränder med fatal utgång gjort upp planer för hur man kan höja brandsäkerheten på olika arbetsplatser. Enligt Nunez måste varje arbetsplats ha åtminstone två utrymningsvägar lokaliserade långt bort från varandra ifall en brand bryter ut. Branddörrarna och utrymningsvägarna får under inga omständigheter vara blockerade eller låsta. På arbetsplatsen bör det även finnas släckningsutrustning som lämpar sig för släckning av olika bränder. Arbetstagarna bör även vara utbildade i hur man använder släckningsutrustningen och utrustningen måste underhållas och granskas för att uppfylla kraven. Varje arbetstagare måste enligt Nunez kunna ta del av utrymningsplanen och ha vetskap om hur brandalarmet fungerar. På arbetsplatsen bör det finnas installerat brandsläckningssystem som t.ex. sprinkler för att släcka eller försvaga bränder tills brandkåren anländer.

4.2 Krishantering

Melissa Allen & Betty Y. Ashbaker (2004) tar upp hur man kan involvera para-professionella, dvs. lärarassistenter och andra som inte har formell lärarutbildning men som ofta finns i skolan, i krisförebyggande och krishantering inom skolan. Genom att involvera alla vuxna som finns i skolan kan man minska förekomsten av och svårighetsgraden på kriser i skolor. Skolelever kan också söka stöd i olika kriser hos andra vuxna i skolan och ibland kan tröskeln vara lägre att prata med andra vuxna i skolan, än att prata med professionella, såsom psykologer. När man involverar vuxna som arbetar i skolan men som inte har formell lärarutbildning, i krisplanen är det viktigt att man ändå definierar vem som har huvudansvaret för krisplanen och vem man ska rapportera till. Det är också viktigt att man ger klara uppgifter och personalen vet när det är läge för en elev att prata med en professionell om sina problem. I artikeln konstaterar man att det är ett faktum att en krisplan blir mycket effektivare och man kan sköta en kris i skolan mycket smidigare om man tar hjälp av alla vuxna som jobbar i skolan.

I artikeln "Few Schools Are Ready to Manage a Crisis" publicerad i *The Hispanic Outlook in Higher Education*, 16 (17.7.2006) har Ian I. Mitroff och Michael A. Diamond, lärare på University of Southern California, och C. Murat Alpaslan, lärare på California State University, skrivit om hur man borde hantera kriser i skolor. I artikeln hävdar professorerna på de olika skolorna att skolor inte har lika bra krishantering som företag i allmänhet fastän kriserna som inträffar i skolor är annorlunda än de som hanteras i företag. För att förbättra krissituationshanteringen borde medlemmarna i teamet som hanterar kriserna vara på plats i skolan hela tiden, inte kallas in bara vid behov, eftersom det är svårt att ta kontroll över situationen om skolan inte är en bekant plats. Medlemmarna i teamet kan eller behöver inte vara experter på allt, utan alla fyller sin egen funktion i teamet som gärna kan bestå av personal på skolan. Man kan inte förbereda sig på allt menar författarna till artikeln, men genom att känna till skolans miljö, var och när personal rör sig på skolområdet och speciella arrangemang, kan man förbereda sig på en stor del av kriserna som uppstår. Som exempel på att förbereda kriser tar författarna upp vikten av att genast få ut budskap om en eventuell kris till hela skolan och hur man här måste tänka på alternativ att få ut information om t.ex. elektroniken är utslagen.

Adamson och Peacock (2007) sammanfattar sin undersökning om huruvida skolorna har kristeam och krisplaner. I undersökningen deltog 228 skolpsykologer från olika skolor i USA. Undersökningen gick till så att de 228 skolpsykologerna fick fylla i en enkät med frågor om deras skolas kristeam och deras krisplan. Syftet med undersökningen var att ta reda på huruvida skolorna har krisplaner och vilka specifika detaljer man hade med i sina krisplaner och hur kristeamen arbetade. Resultatet av undersökningen visade att nästan alla skolor (95,1 %) hade någon form av krisplan. Av dessa hade 83,3 % ett kristeam på sina skolor. Av de som hade en krisplan uppgav alla att deras krisplan fokuserade på hur man ska reagera efter att en kris har inträffat. Hela 76,6 % av dessa uppgav att deras krisplan främst strävade till att ta hand om en kris när den inträffar, medan endast 49,5 % av planerna gick ut på att förebygga kriser. De flesta kristeam i skolorna bestod av personal från skolan och en tredjedel av respondenterna fick hjälp från samhället, av professionella som inte arbetade på skolan.

Zhe och Nickerson (2007) har gjort en undersökning om hur skolelevers deltagande i krisövningar påverkas av elevernas kunskap, färdigheter, oro och uppfattning av skolsäkerheten. Gruppen som man undersökte bestod av 74 fjärde-, femte- och sjätteklassister. Man delade in eleverna i två olika grupper, där den ena gruppen fick delta i en övningssession och inkräftarövning. Den andra gruppen fick endast ett antal frågor om deras kunskap om hur en krisövning går till, deras oro, och uppfattning om skolans säkerhet. Resultatet av undersökningen visade att den grupp som deltagit i övningssessionen hade mera kunskap om hur man skulle bete sig under en evakuering och visste hur man säkert skulle förflytta sig ur skolan vid en eventuell kris. Dock påvisade undersökningen ingen skillnad mellan de två grupperna vad gällde oro och uppfattning om skolsäkerheten. Detta indikerar att fastän man håller så kallade krisövningar i skolor så ökar detta inte skolelevernors oro för att det faktiskt ska hända något i skolan, utan endast ökar elevernas kunskap om hur man ska evakuera sig i en krissituation.

4.3 Bränder

Carpenter och Posner (2008) beskriver hur man ska planera och utföra en lyckad brandövning. I artikeln tar brandmännen upp hur man ska planera, förbereda, presentera och debriefa en brandövning. Anledningar till en brandövning är att förbättra effektiviteten vid bränder, att öva in nya färdigheter, att öka säkerheten vid bränder samt att utvärdera styrkor och svagheter i organisationen. Man skall börja med att planera sin

brandövning och gärna se på den senaste övningen, vad som gick rätt och vad som gick fel. Dock ska man inte enbart fokusera på det som gick fel, utan se det som en helhet och även öva på det som gick bra senast. Att förbereda en övning kräver kunskap. Det är viktigt att man tar reda på fakta och att man inte tror att man redan har alla fakta eftersom man övat förut. Man måste även planera hur man ska utvärdera hela operationen och speciellt hur man ska utvärdera en övning där deltagarna har olika kunskaper. Sedan bör man också bestämma hur övningen ska utföras. De flesta övningarna utgår från ett scenario såsom en brand, men Carpenter och Posner påpekar att man också kan utföra en övning som olika punkter där deltagarna får öva på olika saker. När man planerat och förberett ska man presentera övningen för deltagarna och göra klart vad som förväntas och inte förväntas, hur länge det förväntas ta och vad som slutför övningen. I debriefingen ger man ärlig kritik åt deltagarna, utan att nödvändigtvis fokusera på individer. Man ser mera till helheten. Slutligen så påminner Carpenter och Posner om nyttan med en skriven säkerhetsplan som kan användas som underlag för brandövningen och även som en guide för debriefingen.

Corbett (2001) beskriver hur man inspekterar en skolas brandsäkerhet och speciellt vilka "problemområden" som man ska fokusera på. Corbett pekar även ut olika farozoner i skolor, vilka brandinspektörer skall lägga särskild vikt på vid en inspektion. Korridorer är en kritisk länk till att få ut elever ur skolan. Därför är det viktigt att lägga märke till att korridoren är utrustad med ordentliga branddörrar som stänger sig själva, fungerande nödsituationsljus och skyltar som pekar ut nödutgångarna. Trapporna är en annan länk som måste fungera och som kan vara mycket farliga i en nödsituation om de är byggda av trä eller är utan räcken. Skolorna bör även ha fungerande brandalarm och det är också en förutsättning att skolan evakueras när larmsignalen ljuder. Därför är det viktigt att man har regelbundna brandövningar i skolorna. Vissa säkerhetsplaner rekommenderar att man genomför månatliga brandövningar. Större skolor, över 20 000 kvadratmeter, borde också ha sprinklersystem.

5 Undersökningsmetoder

I detta kapitel redogör respondenterna för studiens datainsamlingsmetod, innehållsanalys, deskriptiv statistik samt undersökningens praktiska genomförande.

När man har konkretiserat problemställningen, det vill säga de frågeställningar som man vill arbeta med är det dags att bestämma sig för vilken undersökningsmetod som man ska använda sig av. Valet av undersökningsmetod som passar problemställningen påverkar undersökningens validitet och reliabilitet. Nu ska respondenterna bestämma sig för vilken metod som är bäst för att få svar på frågeställningarna. Hur ska respondenterna gå till väga för att få ändamålsenliga och tillräckliga svar av de studerande?

Till att börja med måste man bestämma sig för om man ska använda sig av kvalitativ eller kvantitativ data. Skillnaden mellan en helt kvalitativ och en helt kvantitativ undersökning är att man vid en helt kvalitativ undersökning använder sig av ett helt öppet samtal kring ett ämne som insamlingsmetod, medan man vid en helt kvantitativ undersökning använder sig av fasta svarsalternativ i bestämd ordningsföljd. Dock finns det mellanting mellan kvalitativ och kvantitativ. Man kan t.ex. göra en kvantitativ enkätundersökning med inslag av öppna frågor som gör undersökningen mera kvalitativ. (Jacobsen, 2007, 47-48) En mera kvantitativ insamlingsmetod lämpar sig bäst när man har ganska god förhandskunskap om ämnet som man undersöker, så att man kan göra frågorna ganska enkla. Även när man vill beskriva förekomsten eller omfattningen av ett fenomen eller hur ofta ett fenomen förekommer handlar det om kvantitet. Metoden passar även när man vill få veta relativt lite om många enheter. (Jacobsen, 2007, 56-57)

5.1 Enkät

Enligt Ejlertsson (2005, 7-8) består en enkät av ett dokument som oftast är uppgjort av frågor med fasta svarsmöjligheter. Frågorna till enkäten kan man göra själv eller använda sig av frågor som redan använts i andra enkäter. Fördelen med att använda sig av färdiga frågor är att man både slipper en hel del arbete samt att frågorna redan har blivit testade. Vid användning av redan uppgjorda frågor har man även möjlighet att jämföra materialet av enkäterna.

Det finns olika sätt att distribuera enkäten till den målgrupp som man vill undersöka. Det vanligaste sättet att distribuera en enkät är via post. Respondenten får enkäten samt ett bifogat svarskuvert hem till sig, svarar på den och skickar den tillbaka i svarskuvertet. (Ejlertsson, 2007, 10)

En annan metod för distribuering kan vara en så kallad gruppenkät. Gruppenkäten kan man använda sig av om man vill utfråga en grupp människor som samlas på ett och samma ställe, t.ex. en skola eller en arbetsplats. Viktigt med gruppenkäten är att den besvaras och samlas in på samma gång så att inte deltagarna kan diskutera sinsemellan. Om man vill ha en hög svarsfrekvens är gruppenkäten ett bra alternativ. (Ejlertsson, 2007, 10)

I dagens läge finns även möjligheterna att utföra en datorenkät. Datorenkäten bifogar man till ett e-brev och man använder sig av människors e-postadresser för att få enkäten distribuerad. Ett annat alternativ till distribueringen är att man lägger ut enkäten på en webbadress där vem som helst kan gå in och svara. Positivt med datorenkätorna är att om de är gjorda på ett korrekt sätt så behöver man inte arbeta med att mata in data då svaren automatiskt sparas i ett dataregister. (Ejlertsson, 2007, 10)

5.1.1 Positivt med enkäter

Olika faktorer bestämmer valet av datainsamlingsmetod. Syftet och frågeställningen är det som påverkar om det blir en kvalitativ eller kvantitativ forskning. De vanligaste datainsamlingsmetoderna är en enkät eller en intervju ansikte mot ansikte. Båda formerna av datainsamling har sina styrkor inom vissa områden. (Ejlertsson, 2007, 11)

Eftersom enkäten riktar sig till ett visst antal människor, kan man utgående från mängden enkäter begränsa de ekonomiska kostnaderna som tillverkningen och distribueringen av enkäten bidrar till. Även tidsåtgången för analyseringen och sammanfattningen av enkäten kan begränsas i och med att man väljer ett mindre antal respondenter. (Ejlertsson, 2007, 11)

Positivt med en enkät som datainsamlingsmetod är även att de geografiska gränserna kan överskridas relativt lätt. Antingen skickar man enkäterna via posten utomlands eller så lägger man ut dem på nätet där vilken nationalitet som helst kan delta i svaret. Vid en enkätundersökning kan respondenten i lugn och ro besvara frågorna och

påverkas inte av någon utomstående. Jämförelsevis med en intervju där respondenten sitter ansikte mot ansikte med forskaren och lätt påverkas av dennes sätt att ställa frågor. (Ejlertsson, 2007, 12)

5.1.2 Negativt med enkäter

Ett stort problem med enkätundersökningen är bortfallet av de som väljer att svara på enkäten. Detta kan dock forskaren påverka genom att inte skapa en enkät med alltför många och invecklade frågor eller genom distributionssättet. I en enkätundersökning har forskaren heller inte möjlighet att ställa mera ingående och fördjupande frågor, vilket den som utför en intervju har. I samband med en enkätundersökning riskerar man att inte få med de som har problem med att läsa eller skriva samt de som tycker att det är svårt att fylla i formulär. Om man endast sänder ut enkäter på ett språk får man endast med svar ur en språkgrupp. (Ejlertsson, 2007, 12-13)

Trots de negativa faktorerna med enkäter, har respondenterna valt att använda sig av en gruppenkät för att samla in data, eftersom skolans elever till antalet är många och respondenterna önskar få en stor svarsprocent med alla skolans studerandes åsikter. Eftersom de studerande är så många, valde respondenterna att använda sig av en mera kvantitativ datainsamlingsmetod med en enkät där det finns flera slutna frågor och ett mindre antal öppna frågor. Respondenterna använder sig av slutna frågor i enkäten även för att ämnet som undersöks är relativt klart.

5.2 Innehållsanalys

När man genomför en innehållsanalys av kvalitativ data tolkar man texten som upplysningar om faktiska förhållanden. Vanligtvis följer man olika steg i analysprocessen. Första steget i processen kan vara kategorisering. Detta betyder att man spjälkar upp en text i olika teman och problemställningar. Efter kategoriseringsprocessen kommer arbetet med att fylla de olika kategorierna med innehåll och att framställa dem utgående från citat. Följande steg blir att analysera hur många gånger ett skilt tema eller en skild problemställning kommer fram. Fjärde steget i analysprocessen blir att man jämför resultaten och letar efter likheter och skillnader. I det sista steget försöker man söka förklaringar till de skillnader som man kommit fram till i det fjärde steget. (Jacobsen, 2007, s.139)

Jacobsen (2007, 139) menar att man i början av analyseringsarbetet försöker hitta användbara kategorier med hjälp av vilka man kan skapa en grund i texten. Strukturen får man fram genom att söka efter teman som framkommer. När man utför själva kategoriseringen, samlar man utsagor från de intervjuer som man utfört och lägger ihop dem till grupper. Man gör alltså en abstraktion av data. Dessa kategorier behöver man för att kunna påvisa att vissa data i undersökningen liknar varandra eller har en liknande bakgrund.

I respondenternas enkät finns två öppna frågor; en som skolans första års studerande ska svara på och en som övriga studerande och personal ska svara på. Respondenterna ska tolka svaren från frågan som de första årets studerande har svarat på och till hjälp använder sig respondenterna då av innehållsanalys, på så sätt att man sammanställer svaren och sedan delar in dem i olika kategorier.

5.3 Deskriptiv statistik

För att beskriva det insamlade siffermaterialet, som samlats in med hjälp av ett mätinstrument t.ex. enkät, kan deskriptiv statistik användas. Man kan använda sig av olika tabeller, figurer eller statistiska mått. Det första som görs med ett siffermaterial från ex. en enkät är att samordna siffrorna så man får en helhetsbild av siffrorna. Till detta kan man använda sig av en frekvenstabell, som visar hur ofta ett värde förekommer. Ett enkelt sätt att göra detta är att använda sig av absoluta tal, dvs. antalet personer som tycker en viss sak, men när det är frågan om stora grupper som ska jämföras med varandra kan man komplettera detta med en relativ frekvens, ofta i procent. (Stukát, 1997, 12-14)

För att redovisa siffrorna på ett överskådligt sätt kan man framställa resultatet grafiskt, som ett diagram eller en figur. Det finns olika former av diagram som lämpar sig för redovisning av siffermaterial. Exempel är stolpdiagram, histogram, stapeldiagram och cirkeldiagram. Stolpdiagram kan användas när det är exakta värden som man vill se på, såsom antal barn per familj där variabeln endast kan ha värdena 1, 2, 3 osv., det kan inte finnas något emellan. Histogrammet används när det kan finnas värden även mellan heltalen, ex. en persons vikt kan ofta vara mellan heltal. Stapeldiagram är liknande som histogram, men skiljer sig på så sätt att stapeldiagrammet har en kvalitativ variabel, såsom kön eller hårfärg. Cirkeldiagram är bra att använda när man har ett

stortsiffermaterial som man vill förevisa och inte flera än fem värden att påvisa, då detta kan göra diagrammet svårläst. Med cirkeldiagram utgår man från att cirkeln representerar hela gruppen och i cirkeln placerar man in bitar som motsvarar procenttalet. (Stukát, 1997, 15-22)

Största delen av respondenternas enkät består av slutna frågor, en del med ja- eller nej-svar och en del med olika fasta svarsalternativ. Respondenterna kommer att använda sig av deskriptiv statistik när de redovisar svaren från de slutna frågorna. För att göra siffrorna klarare kommer respondenterna att använda sig av olika cirkeldiagram vid redovisningen.

5.4 Undersökningens genomförande

Före brandövningen har respondenterna valt att undervisa skolans första årets studerande i hur de ska handla vid en brand. Respondenterna har först noggrant studerat skolans räddningsplan för att själva få kunskap om hur man ska evakuera skolan vid en brand. Respondenterna har även bekantat sig med Röda korsets anvisningar i hur man ska handla vid en brand. Undervisningen av första årets studerande sker med hjälp av powerpoint-presentationen ”Hjälp, det brinner” som respondenterna sammanställt utgående från skolans räddningsplan och Röda korsets anvisningar för förfarande vid brand. Presentationen innehåller klara råd för hur man ska ta sig ut ur skolan, vad man ska akta sig för vid en brand och var man ska samlas när man utrymt skolan. Före respondenterna kan gå in och undervisa måste en studerandeanalys göras (se bilaga 2/5).

Högström och Tolonen (1994, 32) säger att en studerandeanalys betyder att den som fungerar som lärare eller handledare skapar sig en beredskap eller uppfattning om den studerandes kunskaps- och erfarenhetsstruktur, så kallad implicit teori, vilken den studerande har som bakgrund till sitt tänkande och handlande. Studerandeanalysen genomfördes på så sätt att respondenterna tog reda på bakgrundsfakta om hurudana utbildningar, tidigare yrken och ålder som de studerande hade. I analysen framkom det att gruppen bestod av män och kvinnor i åldern 18-49 och hade en mängd olika utbildningar samt tidigare yrken. Gruppen bestod av personer med andra stadiets utbildning varav 40 var studenter och 36 stycken hade någon annan andra stadiets utbildning, varav 25 hade en vårdutbildning. Detta påverkade respondenterna på det

sättet att undervisningen måste anpassas så att både de som hade vårdutbildning och de som inte hade vårdutbildning kunde ha nytta av infotillfället.

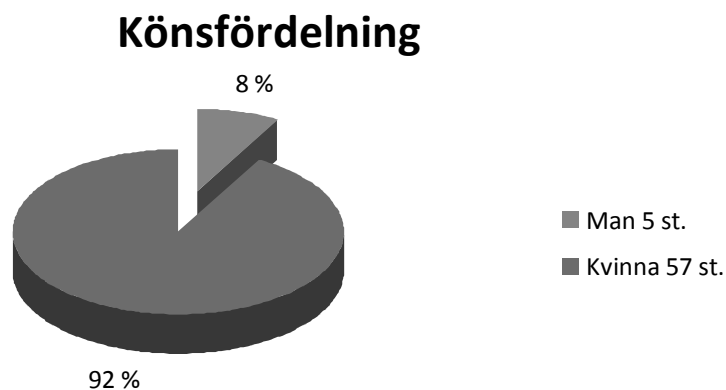
Inför infotillfället gjorde respondenterna även upp en så kallad lektionsplan (se bilaga 3/5). Enligt Björklund (1982, 66-67) är en lektionsplan ett mycket bra hjälpmedel för den som undervisar. Lektionsplanen görs upp före lektionen och fungerar som ett hjälpmedel före och under lektionen. I lektionsplanen kan man ta upp innehållet i lektionen, vilka metoder man använder för undervisningen, tidsåtgång samt hjälpmedel som man behöver till undervisningen. Lektionsplanen kan den som undervisar utforma själv enligt behov.

Respondenterna kontrollerade första års studerandes läseordningar och hittade en dag när alla första årets studerande fanns på plats i skolan. Respondenterna tog således kontakt med respektive lärare och kom överens om att komma in och undervisa i slutet av lektionen. Tyvärr hade lektionen slutat tidigare än planerat och när respondenterna skulle informera de studerande hade de flesta åkt hem. Respondenterna valde dock att informera de totalt studerande som fanns kvar. De studerande som fanns på plats var ändå för få till antalet för att respondenterna skulle kunna utföra en enkät med ett pålitligt resultat, varför respondenterna bestämde sig för att försöka igen en annan dag. Respondenterna studerade således första årets studerandes läseordningar igen och tog kontakt med lärare som höll lektioner för första årets studerande den dagen och kom överens om att hålla informationstillfället innan lektionens början.

Brandövningen görs utgående från infon som kom upp på infotillfället och skolans räddningsplan. Före brandövningen har respondenterna kontaktat skolans yrkesman som ansvarar för en stor del av brandskyddet samt sköter brandalarmet vid brandövningar. Denne hade dock inte möjlighet att delta i brandövningen varför han kontaktade skolans fastighetsmästare ifall denne kunde delta i brandövningen. Fastighetsmästaren var även upptagen den dagen som brandövningen var planerad. Yrkesmannen kontaktade då det företag som ansvarar för skötseln av skolans brandalarm. Företaget meddelade att de kunde sända ut någon som kom och startade brandalarmet på brandövningsdagen. Respondenterna kontaktade även personerna från företaget i fråga för att säkerställa att de hade all information som de behövde.

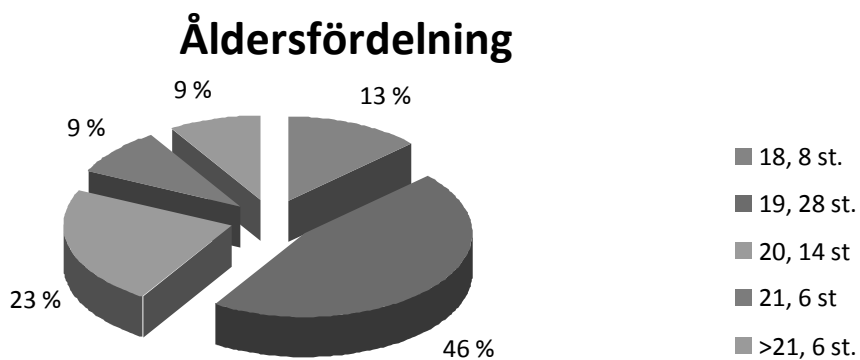
Brandövningen utfördes på en vanlig skoldag. Brandalarmet startades klockan 09.25 och utrymningen började. Respondenterna placerade sig vid huvudutrymningsvägarna i syfte att observera hur utrymningen förlöpte samt hur deltagarna uppförde sig. Efter ca 5 minuter var skolan tom och alla skolans elever och personal befann sig på den allmänna samlingsplatsen. Efter övningen samlades alla i skolans auditorium för en kort debriefing av utrymningen och respondenterna tackade alla som deltagit. Efter debriefingen delades enkäter ut till alla som deltagit. Respondenterna anhöll även om tillåtelse att utföra enkätundersökningen på skolan innan enkäterna delades ut (se bilaga 4/5). Enkäten bestod av 12 frågor, där 8 frågor skulle besvaras av de som inte deltagit i respondenternas infotillfälle och 11 frågor som skulle besvaras av de studerande som deltagit i infotillfället. Enkäten översattes även till engelska eftersom det i skolan finns engelskspråkiga studerande. Respondenterna har valt att endast analysera svaren av de som deltagit i infotillfället eftersom respondenterna ämnar ta reda på hur man ska få studerande att känna sig trygga vid en brandövning, hur de upplevde brandövningen och om deltagarna i infotillfället kände att undervisningen var lärorik. De övriga svaren av de studerande, lärare och personal som inte deltog i infotillfället får lämnas oanalyserade för vidare forskning inom ämnet.

6 Resultatredovisning

Fig.1. Könsfördelning

Efter att de utdelade enkäterna returnerats framkom det att fördelningen mellan könen var 8 % män och 92 % kvinnor

Fig.2. Åldersfördelning

I enkäten var frågan om ålder öppen. Av resultatet framkommer att 13 % var 18 år, 45 % var 19 år, 23 % var 20 år, 7 % var 21 år och 7 % var över 21 år.

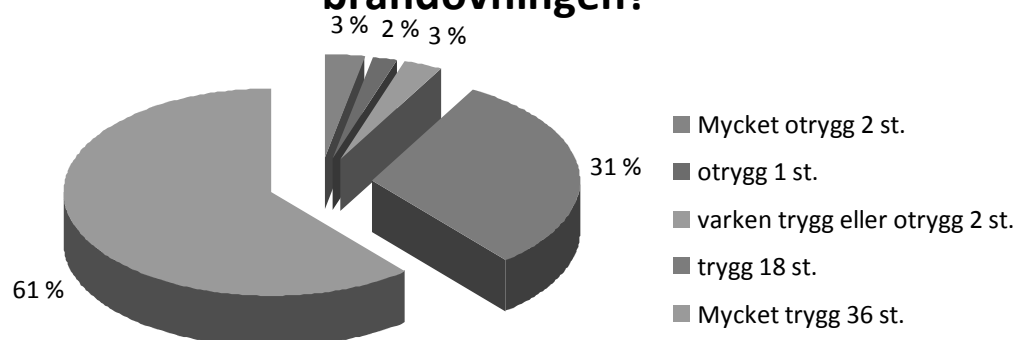
Kände du dig otrygg under brandövningen?

Fig.3. Kände du dig otrygg under brandövningen ?

På frågan om deltagarna kände sig otrygga under brandövningen svarade 5 % ja och 95 % nej. Av svaren på denna fråga valde respondenterna att utesluta 4 enkäter eftersom svaren inte ansågs vara reliabla.

Hur trygg kände du dig under brandövningen?

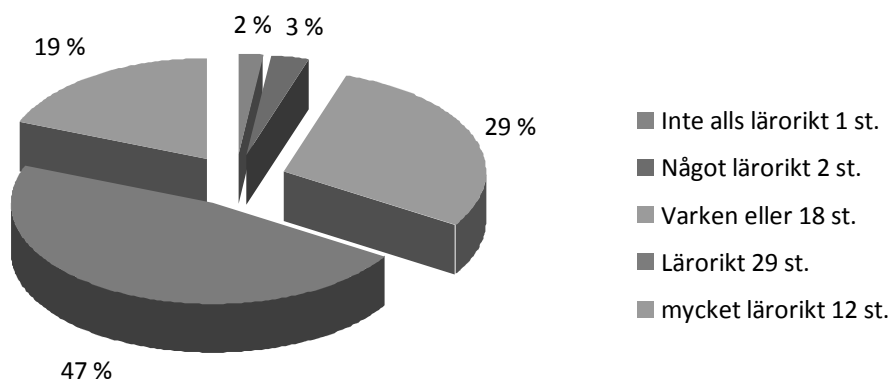

Fig.4. Hur trygg kände du dig under brandövningen ?

På frågan om hur trygga deltagarna kände sig under brandövningen fanns 5 olika svarsalternativ att välja på. 3 % kände sig mycket otrygga, 2 % kände sig otrygga, 3 % kände sig varken trygg eller otrygg, 31 % kände sig trygga och 61 % kände sig mycket trygga. Av svaren på denna fråga valde respondenterna att utesluta 4 enkäter eftersom dessa inte ansågs reliabla.

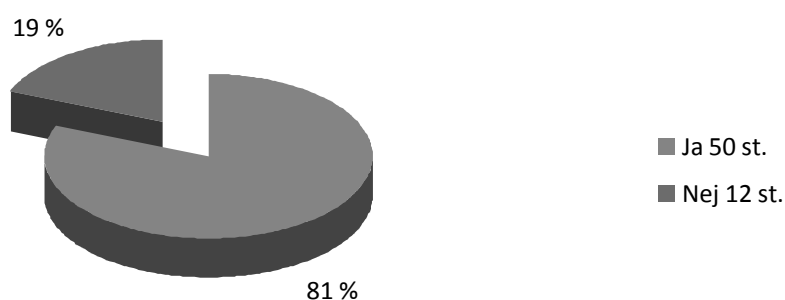
Hur lärorikt upplevde du att infotillfället om räddningsplanen var?

Fig. 5 Hur lärorikt upplevdes infotillfället

På frågan om hur lärorikt deltagarna upplevde att infotillfället hade varit svarade 2 % inte alls lärorikt, 3 % något lärorikt 47 % och mycket lärorikt 19 %

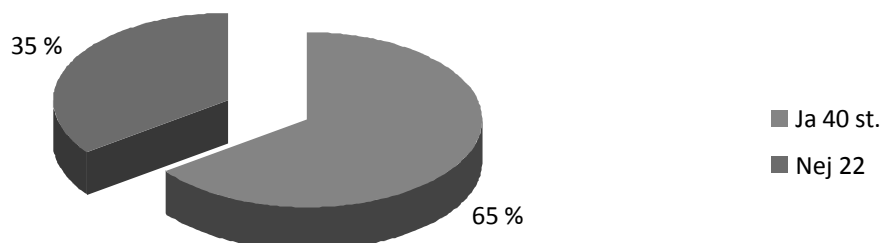
Tror du att infotillfället om räddningsplanen påverkade din trygghetskänsla under brandövningen?

Fig. 6. Påverkade infotillfället trygghetskänslan under brandövningen

På frågan om deltagarna trodde att infotillfället påverkat deras trygghetskänsla under brandövningen svarade 81 % ja och 19 % nej

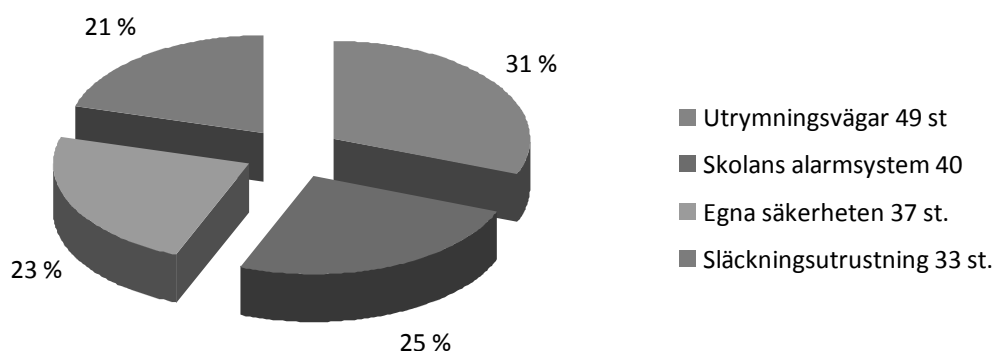
Har du under din tid i skolan fått tillräckligt med information om förfarandet vid ett brandalarm?

Fig. 7. Ger skolan tillräckligt med information om säkerhetsplanen?

Vid analys av frågan om deltagarna under sin tid i skolan hade fått tillräckligt med information om förfarandet vid ett brandalarm framkom det att 65 % svarat ja och 35 % svarade nej.

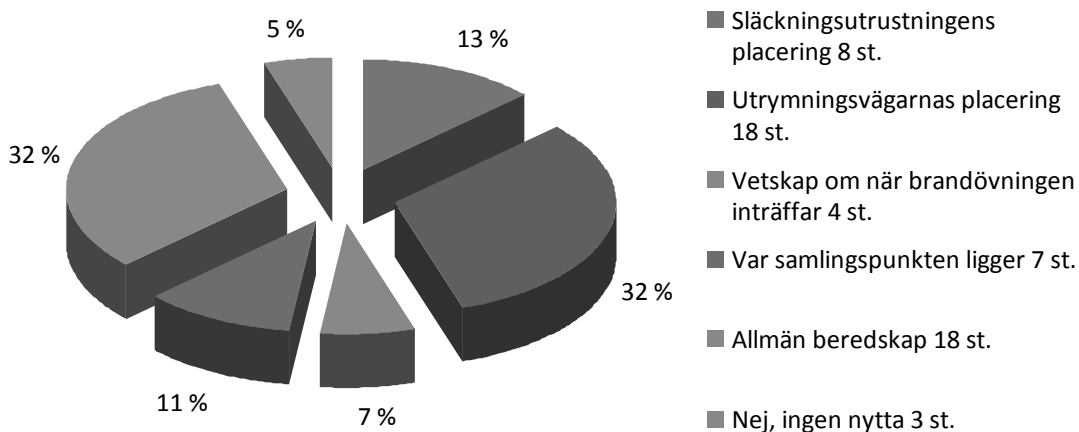
Vilken sorts ökad beredskap fick du med hjälp av infotillfället?

Fig. 8. Gav infotillfället ökad beredskap?

Respondenterna ville ta reda på vilken sorts ökad beredskap de som deltog i infotillfället hade fått och ställde frågan med fyra svarsalternativ, där man kunde välja att kryssa i ett eller flera av svarsalternativen. Analys av svaren visade att 31 % hade fått ökad kunskap om var skolans utrymningsvägar är lokaliserade, 25 % hade fått ökad kunskap om hur skolans alarmsystem fungerar, 23 % hade fått ökad kunskap om den egna säkerheten vid en brand och 21 % hade fått ökad kunskap om var släckningsutrustningen finns i skolan.

Du som deltog vid infotillfället, hade du nytta av informationen vid brandövningen? På vilket sätt?

Fig. 9. Vilken sorts kunskap erhöles tack vare infotillfället?

Den sista frågan i enkäten var en öppen fråga där deltagarna fick med egna ord beskriva vilken nytta de hade haft av infotillfället under brandövningen. Respondenterna delade in svaren i 5 kategorier utgående från svarens likvärdighet. Kategorierna blev enligt följande:

1. Beredskap om var släckningsutrustningen finns, vilket 15 % ansåg att de fått kunskap om.

”Ja, jag fick veta var släckningsutrustningen finns”

*”Nu vet man ju var brandsläckare och sådant finns. Också hur vi gör när det brinner!
Bra presentation 😊”*

”Ja, vet var samlingsplats samt släckningsmaterial finns”

2. Beredskap om var utrymningsvägarna finns, vilket 32 % ansåg sig ha fått kunskap om.

”Ja, det tycker jag nog, eftersom jag visste var utrymningsvägarna fanns”

”Ja, man visste åt vilket håll man skulle söka sig när larmet gick”

”Det gick snabbt och smidigt att ta sig ut”

3. Vetskap om när brandövningen inträffar, vilket 8 % hade svarat.

”Man var beredd på att alarmet skulle ringa”

”Ja, det uppstod ingen panik eftersom man visste att övningen skulle äga rum”

”Ja, jag visste när den skulle vara och vart jag skulle gå, var nödutgångar fanns, m.m., kan en del från förr”

4. Kunskap om var den slutgiltiga samlingsplatsen vid en brand ligger, vilket 13 % hade svarat.

”Vi visste var vi skulle samlas när vi var ute”

”Vet var man ska samlas”

”Man visste var man skulle samlas när man hade utrymt skolan”

5. Den 5:e kategorin valde respondenterna att döpa till ”allmän beredskap” denna kategori innehåller uttryck som lugn, trygghet och handlingsberedskap. 32 % av svaren passade in i denna kategori.

”Ja, vet nu hur det ska gå till, kan hjälpa en att hålla lugnet”

”Ökad trygghetskänsla”

”Ja man var bättre förberedd och ifall att det blir brand på riktigt vet man hur man skall handla”

6. Den 6:e och sista kategorin innehöll sådana svar där deltagarna uttryckt att de inte hade haft någon nytta alls av infotillfället 5 % av svaren passade in under denna kategori.

”Nja, jag följde bara resten av människorna som gick mot utgången men jag visste ju att det bara var en övning så jag tog det inte så allvarligt.”

”Nej, allt var så råddigt på utsidan ändå.”

”Nej det var bara att gå ut det var inte så svårt”

7 Tolkning

Resultatet som respondenterna har fått i sin studie tolkas i detta kapitel mot den teoretiska bakgrunden och tidigare forskningar. Respondenterna hade förberett sig inför sin undersökning med 500 enkäter. Av dessa 500 enkäter returnerades 202 överloppsenkäter och 216 ifyllda. Inga av de enkäter som översattes till engelska lämnades in. Detta kan bero på att många av de engelskspråkiga studerandena redan lärt sig prata svenska och valde den svenska enkäten. Eftersom respondenterna koncentrerat sig på att analysera endast de svar som erhöles från de studerande som deltagit i infotillfället, sorterades resten av enkäterna bort. I enkäten fanns sammanlagt 12 frågor. Av dessa skulle de studerande som deltagit i infotillfället svara på 11 frågor. De som inte deltagit i infotillfället skulle svara på 8 frågor av 12. I respondenternas infotillfälle deltog 77 av skolans första årets studerande. Av dessa 77 svarade 62 studerande på respondenternas enkät. Könsfördelningen bland dessa 77 var 57 st. (92 %) kvinnor och 5 st. (8 %) män. I studien framkom att av dessa var 8 st. (13 %) 18 år gamla, 28 st. (45 %) var 19 år, 14 st. (23 %) var 20 år, 6 st. (7 %) var 21 år och 6 st. (7 %) var över 21 år gamla. I enkäten fanns som tredje fråga en fråga om vilket utbildningsprogram och vilken årskurs den studerande gick på, men eftersom frågan missförstått av många och respondenterna hade fått in många olika svar som inte gick att tolka, lämnades denna fråga bort från resultatredovisningen och tolkningen.

Av resultatet i studien som respondenterna gjort framkommer det att de studerande kände sig trygga under brandövningen. En stor del av deltagarna kände sig till och med mycket trygga. Segesten (1994, 22-25) menar att grundtrygghet är något som grundläggs i ett tidigt skede i livet och kan kopplas till begrepp som identitet, jagstyrka, grundtillit och egenvärde. Situationsrelaterad trygghet kan i sin tur kopplas till de faktiska förhållandena som råder, till den situation individen befinner sig i och hur man tolkar och upplever situationen.

I studien framkom det att över hälften av deltagarna trodde att infotillfället om skolans räddningsplan hade påverkat deras trygghetskänsla under brandövningen. Eriksson (1986, 76) hänvisar till Holmérus-Nilsson (1985) som menar att man genom undervisning kan stöda medvetenhet, vilket gör att patienten känner sig trygg. Genom att även undervisa patienten i regler och hur säkerhetsanordningar fungerar, kan man stöda patientens känsla av yttre trygghet, vilket leder till att patienten i slutändan känner

sig tryggare. Eriksson (1986, 24) säger att om en människa lever i okunskap, upplever denna en känsla av att inte ha kontroll över situationen den befinner sig i, vilket leder till att tryggheten minskar.

Resultatet av studien påvisade även att största delen av de studerande ansåg att de under sin tid i skolan fått tillräckligt med information om förfarandet vid ett brandalarm. Trots detta ansåg 35 % av eleverna att informationen varit otillräcklig. Willaims (2007) beskriver en undersökning med syftet att påvisa hur högskolor i USA har förberett sig för kriser och hanteringen av dessa. I undersökningen framkom det att en stor del av skolorna har planer för hur man skall hantera kriser men att man testat planernas funktionsduglighet alltför sällan. Corbett (2001) menar även att det är viktigt att man har regelbundna brandövningar i skolorna för att upprätthålla beredskapen.

Respondenterna ville ta reda på om infotillfället före brandövningen var lärorikt och vilken sorts ökad beredskap de studerande fått med hjälp av infotillfället. För att ta reda på detta ställde respondenterna två olika frågor, där de studerande på den första frågan skulle svara huruvida de upplevde infotillfället som lärorikt och på den andra vilken sorts beredskap de fick m.h.a. infotillfället. Den andra frågan hade olika svarsalternativ där de studerande fick välja att kryssa i ett eller flera. Alternativen var kunskap om var utrymningsvägarna finns, kunskap om skolans brandalarmsystem, kunskap om den egna säkerheten vid en brand och kunskap om var skolans släckningsutrustning finns. På den första frågan framkom att de flesta av de studerande som deltog i infotillfället hade upplevt tillfället som lärorikt eller mycket lärorikt. På den andra frågan framkom att över hälften av alla de studerande som svarat hade med hjälp av infotillfället fått kunskap om utrymningsvägar, brandalarmet, egna säkerheten och släckningsutrustningen. Benner (1993) menar att för att kunna utföra en handling praktiskt, krävs det oftast att man erhåller teoretisk kunskap före man utför handlingen. Av resultatet i respondenternas undersökning framkommer att de studerande erhållit kunskap vid infotillfället som de har haft nytta av vid brandövningen. Carpenter och Posner (2008) beskriver i sin artikel hur man ska planera och utföra en lyckad brandövning. Här tar de upp vikten av att planera och förbereda övningen för att sedan presentera övningen för deltagarna så att de vet vad som förväntas och inte förväntas av dem. Av analysen av svaren på frågan huruvida infotillfället var lärorikt med tanke på brandövningen och vilken beredskap som de studerande erhållit, framkom att infotillfället hade varit till stor

nytta för de studerande med tanke på brandövningen. Före en brandövning lönar det sig alltså att informera deltagarna om förfarandet och vad de ska tänka på.

Respondenterna har valt att ha en öppen fråga i enkäten som de studerande som deltog i infotillfället ska besvara. Den öppna frågan syftade till att ta reda på dels huruvida de studerande hade haft nytta av infotillfället och på vilket vis de hade haft nytta av infon. Här fick respondenterna många olika svar. Det framkom att de studerande hade fått kunskap om släckningsutrustning och utrymningsvägar. Vidare framkom också att de fått kunskap om när utrymningen skulle hållas och var samlingspunkten är belägen. Många hade också fått annan beredskap som de kunnat använda i brandövningen, några kände sig tryggare och lugnare tack vare infon de fått och några tyckte att infon förbättrat deras handlingsberedskap.

8 Kritisk granskning

I följande kapitel kommer respondenterna att granska undersökningens kvalitet. Som hjälpmedel har respondenterna använt sig av Larssons kvalitetskriterier samt Ejvegårs kriterier för reliabilitet och validitet.

8.1 Perspektivmedvetenhet

Enligt Larsson (1994, 165-166) innebär perspektivmedvetenhet att forskaren redan från start har en förförståelse för materialet som skall behandlas. Denna förförståelse förändras ständigt i takt med att tolkningsprocessen går framåt. Genom att redovisa sin förförståelse för läsaren, tydliggör forskaren sin utgångspunkt för forskningen. Forskaren kan tydliggöra förförståelsen genom att ta upp personliga erfarenheter som resulterat i en förförståelse av tolkningen.

Respondenternas förförståelse grundar sig på tidigare arbetserfarenheter där man kommit i kontakt med patienter som känt sig otrygga av olika orsaker och hur dessa situationer har lösts på ett tillfredsställande sätt. Respondenterna har också erhållit förförståelse genom att bekanta sig med tidigare forskning om brandövningar och hur människor har reagerat i olika krissituationer. Detta har möjligtvis påverkat respondenterna på ett negativt sätt, eftersom de tidigare erfarenheterna har påverkat respondenternas syn på ämnet.

8.2 Intern logik

Den interna logiken innebär enligt Larsson (1994, 168) att det finns en balans mellan forskningsfrågor, datainsamling och analysteknik. Grunderna för intern logik är att arbetet från början till slut följer ett visst mönster där det finns en tydlig helhet som de olika delarna i forskningen kan relateras till. Forskningsfrågorna bestämmer vilken datainsamlingsteknik som används och hur man analyserar materialet.

Respondenterna har under arbetsprocessen utgått från syftet och frågeställningarna samt den teoretiska bakgrunden och den tidigare forskningen. Som datainsamlingsmetod valdes en enkät eftersom undersökningsgruppen bestod av ett stort antal studerande. Frågornas utformning byggdes på syftet med forskningen, den teoretiska referensramen och frågeställningen. Tolkningen av resultatet från undersökningen jämfördes med den teoretiska bakgrunden och den tidigare forskningen.

Efter att resultaten från undersökningen sammanställts konstaterade respondenterna att vissa frågor i enkäten kunde ha formulerats på ett annat sätt för att få ett mer uttömligt svar. Några av frågorna var även formulerade på ett sådant sätt att de kunde missförstås av de som svarade.

8.3 Etiskt värde

I en vetenskaplig studie är det viktigt att man tänker på den goda etiken. En balans mellan skydd av undersökningsgruppens integritet och forskarens intresse av att få in ny kunskap är något som man ständigt måste tänka på vid vetenskapliga studier. Oberoende av integriteten är det viktigt att forskaren får fram resultat som är sanningsenliga och det är viktigt att undersökningsgruppens integritet inte påverkar detta. (Larsson, 1994, 171-172)

Respondenterna utformade enkäten på ett sådant sätt att de som svarade garanterades anonymitet. Dock för att kunna analysera svaren från deltagarna vid infotillfället innehöll enkäten en fråga där respondenterna kunde välja ut de som deltagit vid infotillfället. Trots detta framkom inga namn.

8.4 Validitet

Validitet avser att forskaren faktiskt mäter det han ämnat mäta. Det är svårt att validitetspröva en enkät, för egentligen kan detta endast ske om man har något annat mått på det som man mäter att jämföra med. (Ejvegård, 1996, 71-72) Om man inte har något att jämföra med, så måste man se till att frågorna är så ingående som det som man vill ha reda på kräver. Man kan ex. inte reda ut en persons ekonomiska situation endast genom att ta reda på deras årsinkomst. (Trost, 2001, 61)

För att enkäten skall uppfylla validitetskraven har respondenterna valt att ta med ett större antal frågor som behandlar temat trygghet och lärande på olika sätt. Under tolkningsarbetet kan respondenterna på detta sätt jämföra frågor med i princip samma bakgrund och dra slutsatser om svaren är valida.

Enligt Jacobsen (2007, 274) kan man kontrollera validiteten i en undersökning genom att jämföra resultatet med andra teorier och empiriska undersökningar. Om man finner stöd för resultatet i tidigare forskningar, är validiteten god.

Respondenterna har funnit det mycket svårt att hitta tidigare forskningar som belyser temat med brandövningar och deltagarnas trygghet. Därför har det varit svårt att jämföra resultatet av undersökningen med tidigare forskning.

8.5 Reliabilitet

För att ta reda på undersökningens reliabilitet måste man ställa sig frågan om sättet man utfört undersökningen på kan vara orsaken till resultatet som man fått. Reliabiliteten är hur tillförlitligt och användbart ett mätinstrument och en måttenhet är. När man använder enkäter kan man testa reliabiliteten med fyra metoder. Den första metoden är återtestning, där man testat samma individer en gång till. Om då svarsskillnaden mellan de två testgångerna är stor så har enkäten en låg reliabilitet. Här kan man dock inte undgå att individen eventuellt fått tillgång till mer info när man testat andra gången. Den andra metoden är när man halverar svaren och jämför resultaten. Ju mindre olikheter, desto pålitligare enkät. Ett tredje sätt att testa reliabiliteten är att man utför två enkäter som är tänkta att mäta samma sak parallellt, liknande svar visar på en god reliabilitet. Fjärde sättet att testa reliabilitet på är att man i enkäten lägger in s.k. kontrollfrågor, som är likadana frågor men som är formulerade på olika sätt. Om man

får liknande svar på båda frågorna är reliabiliteten god. Om det finns stora skillnader i svaren på kontrollfrågorna kan man anta att de som svarat har hastat sig igenom enkäten och forskaren måste då tänka på hur han ska utesluta dessa svar i enkäten. (Ejvegård, 1996, 67-71)

I enkäten valde respondenterna att ta med två frågor vilka fungerade som kontrollfrågor. Den första frågan var om de studerande kände sig otrygga under brandövningen. I den andra frågan skulle de studerande beskriva hur trygga de kände sig under brandövningen på en skala från 1-5, där 1 var mycket otrygg och 5 mycket trygg. Vid sammanställningen av enkätsvaren framkom det att 4 st. (6,5 %) studerande hade gett olika svar på dessa frågor. Trots att de på den första frågan svarat att de kände sig trygga hade de på den andra frågan ringat in att de kände sig mycket otrygga och vice versa. Dessa 4 st. enkäter valde respondenterna att utesluta när resultaten av dessa två frågor sammanställdes. Detta för att inte ge ett snedvridet resultat i resultatredovisningen. De resterande 58 st. (93,5 %) hade svarat liknande på båda frågorna. Vilket tyder på att undersökningen hade en relativt god reliabilitet.

Slutligen anser respondenterna att enkäten kunde ha bestått av ett större antal frågor samt att frågorna kunde ha formulerats på ett annat sätt. Detta för att få mera ingående och djupare svar. Exempelvis kunde det ha funnits en fråga i slutet av enkäten där deltagarna fritt fick skriva sina åsikter kring brandövningen.

9 Diskussion

Syftet med denna studie var att undervisa skolans första årets studerande i förfarandet vid en brand samt att hålla en brandövning på skolan. Brandövningen utvärderades sedan med tanke på de studerandes trygghetskänsla under brandövningen samt hur lärorikt de studerande upplevde infotillfället.

Respondenterna hade förberett sig med 500 enkäter, varav 202 inte blev ifyllda alls och 216 returnerades ifyllda. Respondenterna valde i sin studie att endast analysera svaren från de studerande som deltagit i infotillfället. I infotillfället deltog 77 studerande och av dessa svarade 62 på respondenternas enkät. Svarsfrekvensen blev således 81 %, något som respondenterna är mycket nöjda med.

Ur resultatet av studien framkommer det att största delen av de studerande som deltagit i infotillfället kände sig trygga under brandövningen. Respondenterna tror att de studerande kände sig tryggare under brandövningen eftersom de fått information innan brandövningen om vad och hur de skall göra när brandalarmet startar. Enligt resultaten var det även många som tyckte att infotillfället hade påverkat deras trygghet under brandövningen, vilket respondenterna anser vara ett gott resultat av infotillfället. Det var även många som ansåg att de fått en hel del ökad beredskap tack vare infotillfället, vilket respondenterna anser vara goda bevis för att infotillfället lyckades.

Negativt med undersökningens enkät var att respondenterna kunde ha formulerat vissa frågor så att de som svarade på enkäten lättare förstod dem. På fråga 9 i enkäten ville respondenterna veta hur mycket information om förfarandet vid ett brandalarm som de studerande fått innan infotillfället. Här finns en möjlighet att de studerande anser att de fått tillräckligt med information eftersom de deltagit i infotillfället som respondenterna ordnade. Om respondenterna fick möjlighet att sända ut enkäten igen skulle frågan omformuleras så att de svarande lättare kunde förstå den. I en annorlunda enkät skulle respondenterna även ha tagit med ett större antal öppna frågor så att varje enskild individs åsikter kommit fram på ett bättre sätt.

Detta lärdomsprov har varit intressant och tankeväckande att arbeta med. Även om det inte kom fram så många överraskningar i frågan om de studerandes trygghet, var det intressant att se att så många hade haft så stor nytta av infotillfället. När respondenterna påbörjade arbetet med studien antogs att de studerande nog skulle ha nytta av

infotillfället, men det som överraskade respondenterna var att de studerande hade haft så stor nytta av informationen. Detta tyder på att det är mycket viktigt att man varje år har ett infotillfälle för skolans studerande om skolans räddningsplan och hur man ska evakuera skolan säkert. Att alla skolans studerande ska informeras om skolans räddningsplan kan ses som en självklarhet, men respondenterna upplever att detta i dagens läge inte har förverkligats i den undersökta skolan.

Respondenterna valde att i detta lärdomsprov endast analysera de svar som returnerats av de studerande som deltagit i infotillfället. Det skulle ha varit intressant att jämföra resultaten av de som deltagit i infotillfället med de som inte fått någon information innan brandövningen. På detta sätt skulle det ha kommit fram skillnaderna mellan de som var informerade och de som inte fått någon information. Genom att jämföra de som varit på infotillfället med dem som inte deltog, kunde respondenterna ha fått fram starkare bevis för att kunskap leder till trygghet. Detta kunde enligt respondenterna vara ett förslag till vidare forskning. I skolans räddningsplan finns t.ex. inga direktiv för hur man skall gå tillväga ifall det uppstår situationer som i t.ex. Jokela och Kauhajoki. Man kunde komplettera räddningsplanen med direktiv för utrymning och handlande vid skolskjutningar. Eftersom detta är högaktuellt i dagens Finland vore det viktigt att liknande direktiv finns i alla större skolors säkerhetsplaner.

Litteratur

Adamson, A. & Peacock, G. (2007). Crisis response in the public schools: A survey of school psychologists' experiences and perceptions. *Psychology in the Schools*, 44 (8), 749-764

Allen, M. & Ashbaker, B.Y. (2004). Strengthening schools: Involving Paraprofessionals in Crisis Prevention and Intervention. *Intervention in School and Clinic*, 39 (3), 139-146

Björklund, B. (1982). *Att vara lärare för vuxna*. Lund: studentlitteratur

Carpenter, B., Posner, M. (2008). Drills: From Blank Page to Successful Exercise. *Fire Engineering*, 161 (4), 143-146

Castle, N. (2008). Nursing home evacuation plans. *American journal of public health*, 98 (7), 1235-1240

Corbett, G.P. (2001). So you have to inspect ... a school. *Fire Engineering*, 154 (3), 42

Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken – en handbok i enkätmetodik*. Lund, Studentlitteratur

Eriksson, K., Byfält, H., Leijonqvist, G-B., Nyberg, K. & Uuspää, B. (1986). *Vårdteknologi*. Stockholm, Nordsteds Förlag.

Eriksson, K. (1985). *Vårddidaktik* Stockholm, Almqvist & Wiksell.

Högström, M-B. & Tolonen, L. (1994). *från teori till praktik – att tänka, känna och handla vård inom vårdutbildningen*. Lund, Studentlitteratur.

Jacobsen, D. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring – Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Danmark, Studentlitteratur.

Nunez. R. (2007). Fire in the workplace: fundamental elements of prevention & protection. *Professional safety* 52 (3), 46-48.

Partanen, P. m.fl. *Säkerheten i läroanstalter*. Inrikesministeriets publikation 40/2009.

Segesten, K. (1994). *Patienternas upplevelser av trygghet och otrygghet*. Göteborg, K&K Segesten Förlag Ab.

Svenska statens haverikommission. (2001). Brand på Herkulesgatan I Göteborg, 0 län, den 29-30 Oktober 1998, Rapport RO 2001:02 0-07/98, 11, 54

http://www.havkom.se/virtupload/reports/367137144_ro2001_02.pdf (hämtat 17.09.2010)

Williams June, A. (2007). Crisis-Management Plans Are Untested, Survey Says. *Chronicle of higher education*, 54 (8),A25

Zhe, E. & Nickerson, A. (2007). Effects of an Intruder Crisis Drill on Children's Knowledge, Anxiety, and Perceptions of School Safety. *School Psychology Review*, 36 (3), 501-508

Hjälp, det brinner!

Anvisningar för handlande i
färosituationer

Linda Ray, William Håkans

Alarm

- I skolan finns brandalarm som ger ifrån sig en högljudd signal vid eldsvåda eller rökutveckling, alarmet går till räddningsverket
- När du hör signalen behåll LUGNET
- Om du upptäcker en brand, och brandalarmet inte gått igång, använd ALARM-KNAPPARNA som finns på varje våning

RÄDDA

- Sätt DIG SJÄLV & DINA KLASSKAMRATER i säkerhet & VARNA alla du ser
- Gå ut ur klassrummet TILLSAMMANS, se till att ingen blir kvar!
- STÄNG dörrar och fönster för att förhindra spridning av elden

SLÄCK

- Sätt din EGEN säkerhet först, DON'T be a hero!
- OM det är möjligt, SLÄCK branden
- På varje våningsplan finns HANDSLÄCKARE, SLÄCKNINGSFILT & SLÄCKNINGSLANG som är utmärkta med röda skyltar

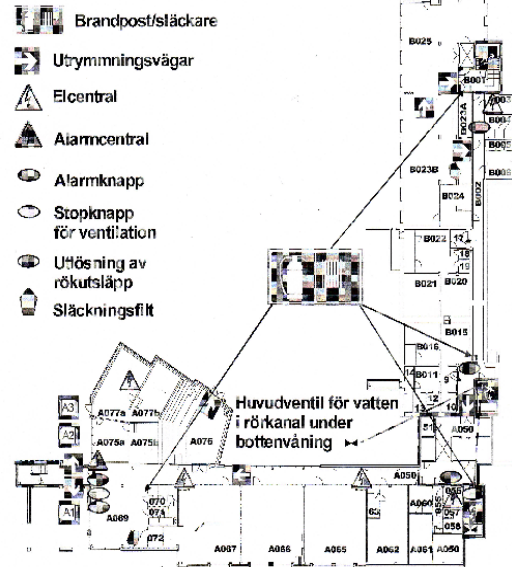

UTRYM

- Undvik att andas in brandröken, håll dig nära golvytan, KRYP om nödvändigt
- Använd RÄDDNINGSVÄGARNA, utmärkta med GRÖNA skyltar, lyser i mörkret
- Använd INTE hissarna
- Håll dig LUGN

Bilaga 3: UTRYMNINGSPLAN VID BRAND/OLYCKA, BOTTENVÅNING
Yrkesgskolan Novia
Seriegatan 2
Bottenvåning

79

81

Utomhus

- När du kommit ut ur byggnaden, följ anvisningar av ansvarspersonerna, skolans personal har bestämda ansvarsområden.
- ALLA samlas vid överenskomna samlingsplatsen, psykiatriska enhetens D - byggnad

Källor

- Sahi, T., Castrén, M., Helistö, N., Kämäräinen, L. (2006) *Första hjälpen* Röda Korset, Jyväskylä
- Arbetskyddskommissionen för NOVIA enheten för hälsovård och det sociala området (2008) *Säkerhetsplan*
- Handbok om säkerhet – Brandsäkerhet[u.å] [online] <http://sakerhetshandbok.pelastustoimi.net/palotur/allisuus.html>. (Hämtat 1.9.2010)

Viktiga faktorer hos de studerande	Analys av data	Konsekvenser för undervisningstillfället
Tidigare utbildning	Tidigare utbildning:	De studerande har olika förhandskunskaper om räddningsplaner och hur man agerar vid en brand. Därför måste undervisningstillfället planeras på ett sådant sätt att alla kan ta del av informationen på bästa sätt.
Ålder	<ul style="list-style-type: none"> -närvårdare -barnskötare -servitör -frisör 	
Tidigare yrke / arbetserfarenhet	<ul style="list-style-type: none"> -processkötare -merkonom -laborant <p>Ålder: 18 – 48</p> <p>Tidigare yrke:</p> <ul style="list-style-type: none"> -brandman -demensskötare -hemhjälpare -avd.sekr. -familjedagvårdare -personlig assistent 	

Lektionsplan

Bilaga 3(5)

William Håkans, Linda Ray

Tema: Skolans räddningsplan samt förfarandet vid brand

Udervisningsgrupp: VÅ 1-3/10, Vux J/10, SO 15/10, SO Vux/10

Mål: eleverna skall bekanta sig med skolans räddningsplan samt lära sig hur man skall handla om det uppstår en brand i skolan

Tidpunkt: 14.9 kl. 15.15-15.25, 21.9 kl. 13.15-13.25

Struktur	Tid	Metod	Hjälpmedel
Presentation av föreläsarna	2-3 min.		
Lektionens syfte	2-3 min.		
Skolans räddningsplan	3-4 min.	Föreläsning	Power-Point
Förfarandet vid brand	2-3 min.	Föreläsning	Power-Point
Besvarande av frågor	Ca. 4 min.		

ANHÅLLAN OM GENOMFÖRANDE AV ENKÄT

Överlärare

Vi är två studerande på Yrkeshögskolan Novia, UP vård, inriktningen vårdarbete/sjukskötare med profilering på akut- och prehospitälvård, som håller på med vårt lärdomsprov som bäst.

Syftet med vårt lärdomsprov är att informera studeranden om hur man ska gå tillväga vid en brand, som vi gör genom ett infotillfälle för skolans första års studerande, för att sedan ha en brandövning som vi utvärderar med hjälp av en enkätundersökning. Vi hoppas att svaren i framtiden kan utveckla förfarandet i räddningssituationer i skolan.

För att kunna utföra detta slutarbete behöver vi således få information av de studerande om vad det tyckte om infotillfället och brandövningen. Vi ämnar dela ut enkäten i samband med, eller genast efter brandövningen. De som svarar garanteras anonymitet.

Härmed anhåller vi vänligen om att få genomföra en enkätundersökning bland alla skolans studerande som deltar i vår brandövning.

Vi önskar genomföra brandövningen i september 2010.

Vår handledare i lärdomsprovet är Lisen Kullas-Nyman.

Med vänlig hälsning

Linda Ray

William Håkans

Vörågatan 16 D 32

Sommarsundsvägen 248

65100 Vasa

65930 Södra Vallgrund

Godkännande: _____

Bästa elever!

Vi är två studerande som studerar fjärde året på vid yrkeshögskolan Novia i Vasa. Som vårt lärdomsprov har vi valt att informera första års studerande om förfarandet vid en brand och att sedan utföra den brandövning som ni nyligen deltog i. Nu vill vi gärna ha er feedback på brandövningen. Ni som deltog i vårt infotillfälle ska ge feedback även på detta. Alla svar behandlas anonymt. Vi vore tacksamma om ni svarade på denna enkät och lämnade in den till er lärare som ni har lektion med eller till lådan utanför NUD:s kansli i cafeterian.

1. Kön: Man   Kvinna
2. Ålder: _____

3. Utbildningsprogram och årskurs: _____
4. Har du deltagit i infotillfället om räddningsplanen?

 Ja   Nej
5. Kände du dig otrygg under brandövningen?
 ja   Nej
6. Hur trygg kände du dig under brandövningen? Ringa det alternativ som överensstämmer bäst med dina upplevelser:

(5=mycket trygg., 1= mycket otrygg)

                  1   2   3   4   5
7. Hur lärorikt upplevde du att infotillfället om räddningsplanen var? Ringa in det alternativ som överensstämmer bäst med dina åsikter,(om du inte deltog i infotillfället, lämna tomt):

(5= mycket lärorikt., 1= inte alls lärorikt)

                  1   2   3   4   5

8. Tror du att infotillfället om räddningsplanen påverkade din trygghetskänsla under brandövningen? (om du inte deltog i infotillfället, lämna tomt):

Ja Nej

9. Har du under din tid i skolan fått tillräckligt med information om förfarandet vid ett brandalarm?

Ja Nej **SVÄNG→**

10. Vilken sorts ökad beredskap fick du med hjälp av infotillfället? (kryssa i ett eller flera alternativ, om du inte deltog i infotillfället, lämna tomt):

Vet var utrymningsvägar finns

Känner till skolans brandalarmsystem

Kunskap om den egna säkerheten vid en brand

Vet var skolans släckningsutrustning finns

11. Du som inte deltog vid infotillfället vad tyckte du om brandövningen, finns det saker att förbättra, finns det saker som gick bra?

---

12. Du som deltog vid infotillfället, hade du nytta av informationen vid brandövningen? Motivera

---

Tack för ditt deltagande!!

William Håkans, Linda Ray